

## DEN SVENSKE MIGRATIONSBØLGE

*I slutningen af 1800-tallet hvervede Danmark arbejdskraft fra Sverige, og tusindevis af svenske arbejdere rejste over Sundet for at udføre hårdt sæsonarbejde.*

I perioden 1875-1917 gav de danske myndigheder opholdstilladelse til 38.220 svenskere, som søgte arbejde i det østlige Danmark i områderne omkring København, Lolland-Falster og på Bornholm. Der var oftest tale om unge mænd og kvinder fra det sydlige Sverige, som kom fra fattige kår på landet.

Georg Nørregaard skriver således om tidens fremmedarbejdere:

*"(De kom til landet), fordi lønningerne her var højere end i deres hjemland, og de måtte ofte finde sig i at tage det grove eller dårligere betalte arbejde ..."*



*Svenske sæsonarbejdere til jernbanearbejde. Furesø Arkiv.*

I denne periode var der stor efterspørgsel på arbejdskraft i Danmark, bl.a. begrundet af det voksende landbrug og tidens industrialisering, og i den sammenhæng blev de svenske migranter kaldt til landet som sæsonarbejdere indenfor forskellige fagområder såsom stenhuggere, teglværksarbejdere og landbrugsarbejdere. Det skønnes, at godt 80.000 svenskere har arbejdet i Danmark i perioden 1850-1914.<sup>ii</sup>

## **Hvervningen af svensk arbejdskraft**

De svenske migranter ankom typisk til Danmark med dampskib fra Göteborg, Stockholm og Kalmar. Både i de svenske og danske havnebyer var der danske agenter, som havde til arbejde at indfange arbejdskraft til forskellige projekter i Danmark. Det første store projekt var anlægget af Roskildebanen, og allerede i 1845 blev svenske arbejdere rekrutteret til jernbanebyggeriet.

Men denne hvervningsprocedure blev kritiseret og kaldt useriøs. I 1884 blev der dannet en forordning, som sikrede de svenske immigranter ordentlige kontrakter, som nu kun blev udarbejdet af svenske agenter.

## **De svenske stenhuggere**

I 1901 udgjorde de svenske arbejdere hele 28 procent af den samlede arbejdsstyrke indenfor stenindustrien i Danmark, og især på Bornholm var efterspørgslen stor. Mange svenske stenhuggere rejste fra Blekinge til det nordlige Bornholm for at arbejde, til trods for at arbejdet var hårdt og slidsomt, og lønningerne var lave. Arbejdet som stenhugger var særdeles hårdt udendørsarbejde og ikke helt ufarligt. Øjenskader forårsaget af flyvende stenflis var almindelige, men også skader på arme, ben og hænder forekom. Særligt i byerne Sandvig og Allinge var der mange svenske stenhuggere.

## **Sæsonarbejdet på danske teglværker**

I slutningen af 1800-tallet var teglindustrien i Danmark en sæsonindustri, hvor mange tusinde arbejdere var virksomme i sommerhalvåret. I maj 1897 var der registreret 6.200 teglværksarbejdere i hele Danmark, og godt 1.000 af disse var svenskere.

Også i tilfældet med teglværksarbejde var der tale om hårde arbejdsvilkår. På Hanemose Teglværk var arbejdstiden fra kl. 05:30 om morgenen til kl. 19:30 om aftenen med to timers hvile. Men hvis ledelsen ønskede det, kunne arbejdstiden dog om sommeren forlænges fra kl. 05:00 om morgenen til kl. 20:00 om aftenen, altså til en 15 timers arbejdsdag. Det bliver beskrevet, hvordan de unge arbejdsmænd på Hakkemose Teglværk ved Roskilde *"fik stive knæ og bøjedede ryggen inden tyveårsalderen"* af at transportere sten på trillebør, og at de *"så hen til deres soldatertid som en hvilestund efter det strenge ungdomsarbejde."*<sup>iii</sup>

## **Svenskerne i sukkerroemarkerne**

I 1870 begyndte man at opdyrke sukkerroer i Danmark, og det medførte en stor efterspørgsel på billig arbejdskraft. Den danske sukkerproduktion var koncentreret til Lolland-Falster, hvor dyrkningen af sukkerroer voksede femdobbelte i perioden 1881-1901. Der var tale om hårdt udendørs sæsonarbejde, og det var typisk kvinder, som arbejdede i markerne fra maj til november.

I sommeren 1896 arbejdede der 4.000 personer på sukkerroemarkerne.

I løbet af 1880'erne begyndte man også at opdyrke sukkerroer i Skåne, Småland og Blekinge, og derfor var de svenske arbejdere ikke længere nødsaget til at rejse til Danmark for at lave sæsonarbejde. Fra omkring 1890 blev de svenske roepiger i Danmark erstattet af østeuropæisk arbejdskraft fra det russiske Polen og Galizien.

## Hvad skete der med de svenske migranter sidenhen?

Mange af de svenske sæsonarbejdere, som arbejdede i Danmark om sommeren vendte tilbage til Sverige om vinteren. En del blev dog boende og blev gift med danskere. I løbet af 1880'erne og 1890'erne blev der lavet en række sær aftaler mellem Danmark og Sverige hvilket betød, at de svenske indvandrere fik særlige rettigheder. Bl.a. kunne de modtage fattighjælp efter 12 år i Danmark.

I slutningen af 1800-tallet oplevede man også en tendens, hvor svenske migranter ikke kun rejste til Danmark i søgen efter arbejde men nu også til Tyskland, hvor industrialiseringen også var i vækst. Mange af de svenske migranter rejste til storbyer såsom Hamborg og Berlin med sigte på at uddanne sig som ingeniører. Særligt i Berlin var de svenske ingeniører talrige og virksomme indenfor forskellige brancher såsom jern stål, grafisk, kemisk, byggeri, maskine, værfts og elektronikindustrien.

---

<sup>i</sup> Bent Østergaard. *Indvanderne i Danmarks historie. Kultur- og religionsmøder*, s. 284.

<sup>ii</sup> Henrik Lund. *Flygtninge og indvandrere – 1850-1980*, s. 16.

<sup>iii</sup> Bent Østergaard. *Indvanderne i Danmarks historie. Kultur- og religionsmøder*, s. 287.